

КАРПАТСЬКИЙ КРАЙ

ВЕРХОВИНСЬКА
РАДА

КАРПАТСЬКИЙ КРАЙ 89

Вересень-листопад, 1993
№ 9-11 (98-100)

Річник 3-й

Видавці:
творчий колектив редакції,
фірма «Конвет»,
мистецький фонд «Карпати»,
Закарпатське відділення
Асоціації діячів естрадного
мистецтва України.

Ресстраційні свідоцтва Державного комітету України по пресі:
серія 3т, №64;
серія КП, №879.

Головний редактор
Василь КУХТА

Редакційна колегія:
Степан ГІГА,
Сергій КОВАЛЬ,
Петро ПЕТКІ,
Іван ПОП,
Віктор ТЕЛИЧКО,
Василь ЧЕРЕПАНЯ.

Оформлення першої
сторінки Петра ПЕТКІ.

Офсет. 8 умовн.-друк. арк.
Замовл. №
Тираж 4000 пр.
Друкарня УВВК «ПАТЕНТ»

Адреса редакції:
294000, Україна, м.Ужгород,
вул. Духновича,2.

Телефони: 3-08-93,
3-73-85, 3-60-91.
Телефакс: 3-42-45.

Автори несуть повну відповідальність за точність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та ін.

Ніхто не має права зобов'язати опублікувати відхилений редакцією матеріал, якщо інше не передбачене законом.

Позиція автора може не співпадати з позицією редакції.

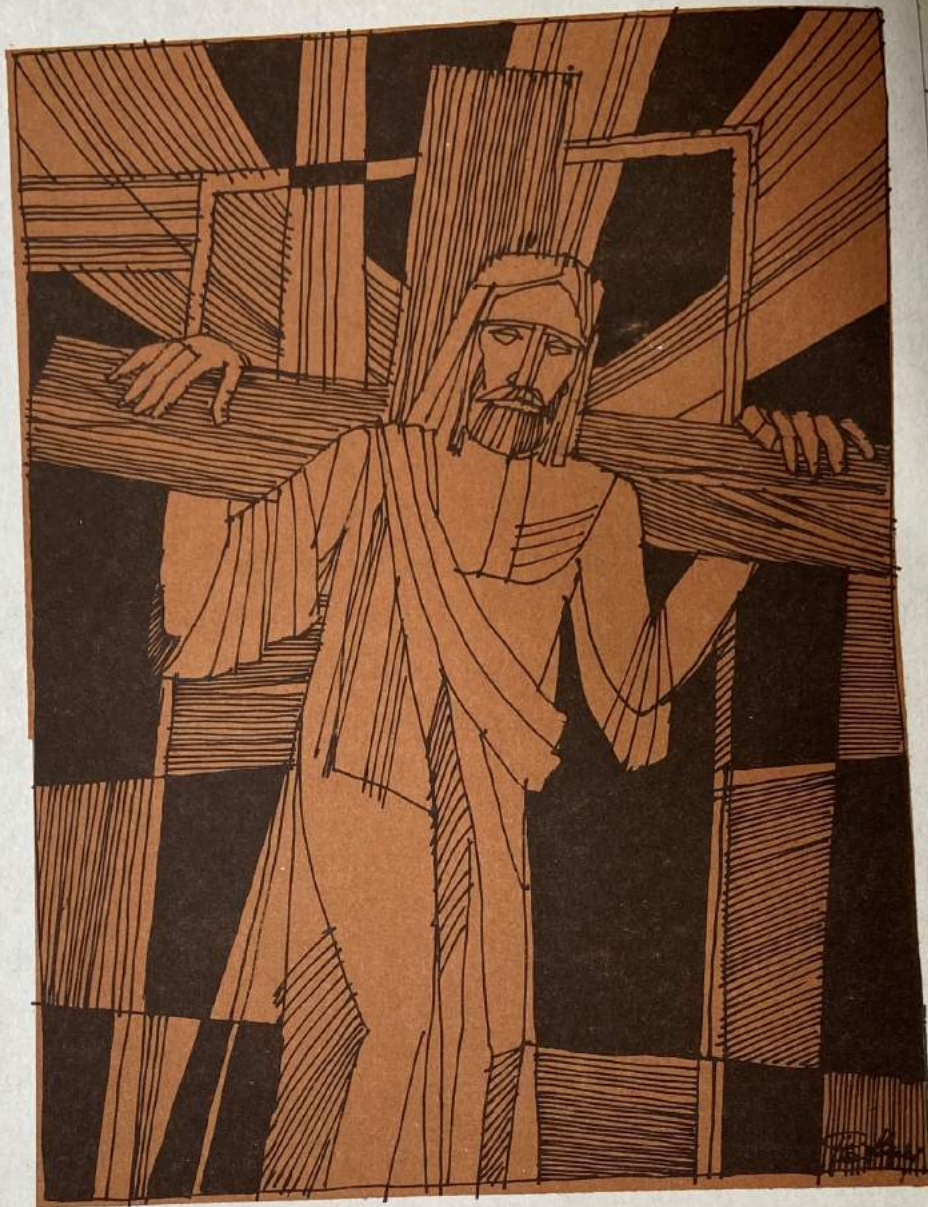
Редакція не рецензує дописи читачів, не веде з ними листування.

Набір і верстку цього річника номерів «Карпатського краю» на малій видавничій системі газети здійснюють програміст Світлана Духнова та оператор ЕОМ Марія Рушак.

Коректор Ольга Олень.

Фоторепродукції Георгія Удовиченка.

Індекс 61169.

Петро ПЕТКІ. Нести свій хрест. Туш, перо.

ЗМІСТ

Василь ЧЕРЕПАНЯ. Хто в полі, хто поволі... — 3; Іван КОЦУР. Плач по рабству — 4; Омелян РУСИН. Українство на задвірках — 6; Федір ГАМОР. Врятуємо Карпати — врятуємо себе — 10; Степан ДЕМ'ЯН. Шовкова косиця — 11; Василь КУХТА. Гуцульський ренесанс? — 12; Микола БІЛЕЙ, Василь ІВАНЬО. Золоте руно Гуцульщини — 13; Йосип ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ. Вівчарські заборони — 13; Людвіг МИКАЙЛО. Останній прихисток селянина — 17; Іван ТУРЯНИН. Могики чорних мочарів — 18; Мирон ЖИРОШ. Путіване по Закарпат'ю — 21; Василь ГУСТІ. «Касперек» і його друзі — 23; Василь ЗІЛГАЛОВ. Вони долали Картагену провінційности — 24; «З метою підриву советської влади...» — 26; Омелян ДОВГАНІЧ. В'язень гестапо і «Смершу» — 29; Олександр ЛАВЕР. П'ять хлібин Уточі — 30; Галина ПОСИСЕНЬ. «Високоповажний пане меценасе...» — 35; Юліан ЦЕЛЕВИЧ. Сплатити борги має держава — 42; Степан САБОЛ. Католицизм і православ'я — 44; о.ПАВЛО ЧСВВ. Діти вічного Бога — 48; Іван ПОП. Одухотворені руїни — 49; Віктор ТЕЛИЧКО. Музичні обжинки на Закарпатті — 54. Василь ПАГИРЯ. Шукайте жінку — 55; Григорій КОЛОТУША. Пусть уйдет Россия — 56; Карло КОПИНЕЦЬ. Ув'язнені фіалки — 61; Ліна ВЕРБА. Душа на самоті — 61; Роман ОФІЦІНСЬКИЙ. Сильветка Людмили Кудрявської... — 62; Іван СЕНЬКО. Чутки — 64; Анатолій ШИМКО. Ваш читач «снікерсів» не їсть... — 66.

СИЛЬВЕТКА
ЛЮДМИЛИ
КУДРЯВСЬКОЇ
(з нагоди півстолітнього
ювілею)

Величчя поета не вимірюється національним і соціальним походженням, кількістю написаних строф. А талант — енергетичним потенціалом думок і стремління, тембром голосу, одухотвореністю.

У літературному процесі Закарпаття 60-90 рр. Людмила Кудрявська займає особнє місце. Вона — одна з небагатьох російськомовних поетес краю. Дослідка чимало перекладацько луська для популяризації творів закарпатських письменників Ю.Борисюна-Кум'яського ("Подвійна краса", — М.: Совлітсатель, 1984), Ю.Гойди, В.Вовчка, В.Лаврова та ін. серед росіян. Як авторка оригінальних віршів, статей літературно-мистецького характеру, нарисів, рецензій та інтерв'ю була добре відома читалькому загалу всесоюзних таї журналів «Раболітвца» і «Крестянська», «Москва» і «Молодая гвардія», «Смена» тощо.

А народилась ювілярка у сім'ї військового неподалік міста Краснодар. Одразу після війни батьків направили на закарпатські терени — Хуст, Мукачеве. Закінчивши філологічний факультет Ужгородського держуніверситету (1965 р.), сім років працювала у редакції газети «Закарпатська правда», а згодом і літературним та музичним редактором у Закарпатському комітеті по радіо і телебаченню. Два роки забрали Вищі літературні курси при Літінституті ім.О.Горького. Потім — відділ критики та бібліографії журналу Держкомвидаву СРСР «В мире книг» — 1977-1982 рр. Повернувшись додому з Москви, продовжила займатись журналістикою (нині — у газеті «Вісті Ужгородщини»). У вірші «Домой, додому!» Л.Кудрявська так мотивувала повернення:

Но в гуде провинциализма,
В душ незвичайної глуши,
Быть может, манить внешней жизни,
Но больше сердца и души.

Літературний талант іменитиці примітний у двох нерозривних іпостасях, до яких однаково прихильна критика. Здебільше посереднитвом видавництва «Карпати» вона оприлюднила ліричні збірки «Валлада о ромашке» (1964), «Пробуждение» (1967), «Лучи сквози задоли» (1972), «Сто тысяч встреч» (1976), «Летела птица» (1981), «Забьете слово» (М.: Совлітсатель, 1984), «Улица в аэропорт» (1986). П'ять книжок для дітей побачили світ переважно у київському видавництві «Веселка» — «Соседа» (1975), «Начинай считать слонов» (М.: Малыш, 1979), «Кто молчит за окном» (1983), «Замечательный гномик» (1986), «У меня всегда друзья» (1988), не рахуючи перекладів — «Цветет багульник» (М.Летская а-ра, 1984) українського прозаїка І.Сичовка.

Техніка виршування Людмили Кудрявської своєрідна, музична. Рим, як правило, засновані на звукових асоціаціях (медленно — медленно, зеленет — тошнелет, повсюд — полосу, не лететь — детство і т.д.). У короткому екскурсі у поетику ювілярки перелусит хотілось би підкреслити її колоритні ніжкожичі ідеалізації навколишньої дійсності. Наприклад, звичайний міст її уявляється журналом, що перед подальшим розпротер бетонні крила, а берези — чоловіки, які пропінвають ділом. Сучасне впиляється у давнину, мушкетер свої майбутні помилки («Корни»), Аби: поділі століття загадають, на сьогоднішня край готуку сосон («Старинний парк»).

«СО МНОЙ —

x x x

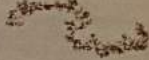
На столетие растянулся грохот боя,
Не спасишь нас от эфира, от газет.
В четырех стенах квартиры нет покоя,
В четырех стенах Вселенной — тоже нет.

От сражений горизонты все багровы,
Все разбито, сожжено, как старый храм.
Но на пепле не посадишь сад вишневый,
На руинах не воздвигнешь новый храм.

В четырех стенах Вселенной нет покоя,
Снова в новое тряпье рядятся ложи.
Только ты, любовь, от зла меня укроешь
И мой мир от разрушения спасешь.

НЕЗНАКОМКА

Бородастый художник
над рюмкой поник:
та женщина бунту тревожит,
То ли сон, то ли явь,
то ли солнечный блик, —
Вспоминает

Л.Кудрявській притаманене тяжільня до філософських узагальнень (особливо у книгах «Забьете слово» та «Улица в аэропорт»). Поетеса занурюється у роздуми над сенсом людського існування, над чорно-білою одекляною життя. Воно для неї в одних випадках подібне до заростей ожичи чи дощу, котрий «прольється і уиеть». В інші хвилини життя дивиться ділом бездомним або терпичим чеканним дива. А в цілому її лірика — тревісна. Громадянські мотиви мимовільно переплітаються з пейзажними замальовками, іпінимими строфами. На ті численні нотаток про подорожі по Середній Азії, Великому Сколі, Балкани і півдні України вельми примійні рядки про вітчизну, про Карпати. Тут промайнула найкращі літа поетеси («Ты, как память моя, речка юности

ЛЮБОВЬ, ТЕПЛО И СВЕТ...»

и вспомнить не может
та женщина чья-то —

зачем, отчего
Так болит в нем,
зачем, отчего же?
Что ему в ней? Она — не его, не его...
Может быть, оттого и тревожит.
То ли блик, то ли Блок,
то ли моря прибой,
то ли моря прибой,
То ль туман голубой на рассвете...
Он ее увлечет, уведет за собой,
И очнется она —
на портрете...

x x x

Выпить кофе, горячий и крепкий,
И за лист осветительной лампы,
И распутывать мысли, как ветки, —
Может, в этом-то счастье и есть

Как неистово строчки связались!
Дай-то Бог, чтоб они
хоть на миг
Тихим счастьем для тех оказались,
Кто когда-то наткнется на них

x x x

Маме

Уже три ночи (или три утра)...
Уже встать — не засыпать пора.
Но бьется в окна черный ворон ночи.
Чего он хочет?

А может, он —
тот самый Nevermore?
Он прилетает с некоторых пор,
Меня своей бессонницей мучит
И жизни учит.
Долбит он клавишом:
больше никогда

Ни эта ночь, ни эта вот звезда,
Ни свет земной, ни взрослые лица —
Ничто, ничто уже не повторится.
Проклятый ворон, прочь, хвать ты учен,
За тыщи лет никем не приручен,
Я встречу в оболочке неземной
С душой родной.
И пусть не повторится никогда
Ни эта ночь, ни эта вот звезда,
Тот день, когда приснится мне Земля,
Помечу я тридцатым февралем.

x x x

Спасибо, старый добрый друг,
За пару верных, крепких рук, —
На них я снова обопрусь,
Когда предельным будет груз

Спасибо, новый добрый друг,
За то, что ты ссыкался шутку, —
В лесу немых потерь
Открыл в мою старуху дверь
Тебе спасибо, добрый пел.
За то, что, прыгнув, выжишь в лес,
Когда срываю на тебе
Ту дурость, что, в общел-та, судьба

Но и тебе, моя судьба,
Спасибо — не была сета:
С рожденной до последних лет
Со мной — любовью, теплом и светом.

Редакція часопису «Карпатський край» щиро вітає Людмилу Кудрявську з першим 50-літтям.

Латорица»). Ось уривок із програмного віршазбірочки для дітей «У меня везде друзья» (до речі, прекрасно проілюстрованої Олександром Котелем):

Начинается над хатой
Рыжеватая гора.
Начинается Карпаты
Прямо с нашего двора.

Тема самотності є провідною в іпінній ліриці Кудрявської. Оброївшись гаслом «Душе нужна душа», вона прагне віднайти отой магійний «папос тепла». Та він мінливий, непостійний. («Ты был — >> На расстоянии руки. >> Теперь — >> На расстоянии разлуки...»). І ліричні героїні — цілеспрямовані, оптимістичні, з великою вірою в утопічний «день нескончаемого солнца».

Загалом у поетичному доробку ювілярки домінують осінні акорди. Вони — наскраїні у жанровій та тематичній строкатості. Дебютуючи «Валладой о ромашке», вона правляло змальовувала «втомлену осінь» військової пори («Кухля»). Для неї всі успіхи приходять у жовтні, коли «деса дышет на горе» та «синенет от дождей березы» (зб. «Сто тысяч встреч»). А листи — ніби кроп «на поле битвы осени и леса»; вересень — вогиаще, на яке зліти не страшно (зб. «Забьете слово»). І не випадково на любов до всього осіннього. Це за присудом долі. Адже Людмила Кудрявська з'явилась на світ саме восени — 12 вересня. У книзі «Улица в аэропорт» вона призначає:

Я — сентябрьская птица
в сентябрьском лесу.
Я в осенние верю приметы,
И в наступившем горле стоюлю нечу
Свою песню прощания с детством.

Отже, у цьому художньому образі поетеса акційованіше реалізму, можливо, своє найголовніше життєве кредо. Самотність — пора підсумків і начерк майбутніх устремління. Природа може бути пасмурною, запалакою, проте людська душа — ніколи. Належить спрямовувати завжди чути (навіть у пустині сундіяних негаррадіа) на пошуки цілющих озвнєн відроді.

Така у творях така у житті.

Роман ОФЩИНСКИЙ.